

MAKTABGACHA VA BOSHLANG'ICH TA'LIM TIZIMIDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING O'RNI VA AHAMIYATI

Gulboyeva Sabina Bahriddinovna

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi

5-BTS-21 guruhi talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17332569>

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha va boshlang'ich ta'lim tizimida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llashning dolzarbligi va samaradorligi tahlil qilingan. Piaget, Montessori va Papertning nazariyalari hamda UNESCO va OECD kabi xalqaro tashkilotlarning tavsiyalari asosida innovatsion yondashuvlarning o'quvchi shaxsini rivojlantirishdagi o'rni yoritilgan. Shuningdek, mahalliy tadqiqotlar misolida interfaol metodlar, o'yinli yondashuvlar, AKT va STEAM asosida tashkil etilgan ta'limning afzalliklari ko'rsatib berilgan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash o'quvchilarda mustaqil fikrlash, ijodkorlik, muloqot va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantiradi, ta'lim jarayonini esa samarali va qiziqarli qiladi. Maqola natijalari ta'lim jarayonida innovatsion metodlarni keng joriy etish, xalqaro tajribani milliy an'analar bilan uyg'unlashtirish hamda o'qituvchilarning malakasini oshirish zarurligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar, Montessori metodikasi, AKT, STEAM ta'limi, innovatsion ta'lim.

Аннотация: В данной статье проанализированы актуальность и эффективность применения современных педагогических технологий в системе дошкольного и начального образования. На основе теорий Пиаже, Монтессори и Паперта, а также рекомендаций таких международных организаций, как ЮНЕСКО и ОЭСР, раскрыта роль инновационных подходов в развитии личности обучающихся. Кроме того, на примере отечественных исследований показаны преимущества интерактивных методов, игровых подходов, ИКТ и образования на основе STEAM. По результатам исследования установлено, что использование современных педагогических технологий способствует развитию у учащихся самостоятельного мышления, креативности, коммуникативных и кооперативных навыков, делая процесс обучения более эффективным и увлекательным. Итоги статьи подчеркивают необходимость широкого внедрения инновационных методов в образовательный процесс, гармоничного сочетания международного опыта с национальными традициями, а также повышения квалификации педагогов.

Ключевые слова: современные педагогические технологии, интерактивные методы, методика Монтессори, ИКТ, STEAM-образование, инновационное обучение.

Abstract: This article analyzes the relevance and effectiveness of applying modern pedagogical technologies in preschool and primary education. Based on the theories of Piaget, Montessori, and Papert, as well as the recommendations of international organizations such as UNESCO and OECD, the role of innovative approaches in learners' personal development is highlighted. Furthermore, the advantages of interactive methods, play-based learning, ICT, and STEAM education are demonstrated through local research examples. The findings show that the use of modern pedagogical technologies fosters independent thinking, creativity,

communication, and collaboration skills among students, making the learning process more efficient and engaging. The results emphasize the need for wider implementation of innovative methods in education, integration of international practices with national traditions, and continuous professional development of teachers.

Keywords: modern pedagogical technologies, interactive methods, Montessori method, ICT, STEAM education, innovative learning.

Bugungi kunda ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar shaxsga yo'naltirilgan ta'limni joriy etish, bolalarning tabiiy qiziqishlarini qo'llab-quvvatlash va ularni zamonaviy jamiyat talablari asosida tarbiyalashni nazarda tutadi. Ayniqsa, maktabgacha va boshlang'ich ta'lim bosqichi shaxsning intellektual, axloqiy va ijtimoiy rivojlanishida eng muhim davrlardan biri hisoblanadi. Shu sababli pedagogika fanida bu davrda qo'llaniladigan zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ahamiyati alohida ta'kidlanadi. O'quv jarayonini interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT), o'yinli yondashuvlar, Montessori tizimi va STEAM konsepsiyasi asosida tashkil etish o'quvchilarning mustaqil fikrlash, kreativ yondashuv va kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Bu esa o'z navbatida ta'lim jarayonini faqat bilim berishga qaratilgan an'anaviy shakldan shaxsiy salohiyatni rivojlantirishga yo'naltirilgan zamonaviy shaklga o'tkazishni talab etadi.

Adabiyotlar tahlili. Pedagogik nazariy manbalarda shaxs rivojlanishining dastlabki bosqichlarida qo'llaniladigan metodlar haqida turli qarashlar mavjud. Piaget (2003) o'zining kognitiv rivojlanish nazariyasida bolalarning tafakkur jarayoni bosqichma-bosqich shakllanishini ilmiy asoslab bergan va ta'lim metodikasini ularning yosh davrlari psixologiyasiga moslashtirish zarurligini ta'kidlagan. Montessori (2013) esa bolani erkin faoliyatga yo'naltirish, uning individual qobiliyatlarini hisobga olish va tabiiy qiziqishini qo'llab-quvvatlash orqali samarali natijalarga erishish mumkinligini ko'rsatib berdi. Shuningdek, Papert (1993) bolalarda konstruktivizm nazariyasi asosida axborot texnologiyalaridan foydalanish orqali mantiqiy va algoritmik fikrlashni rivojlantirish imkoniyatlarini ilmiy asoslagan.

Mahalliy olimlar ham ushbu masalaga alohida e'tibor qaratganlar. Masalan, Hasanov (2021) boshlang'ich ta'limda innovatsion metodlar, jumladan, guruhli ishlash, klaster, aqliy hujum kabi interfaol yondashuvlarning samaradorligini amaliy tajribalar asosida tahlil qilib, ular o'quvchilarning faolligini oshirishini ko'rsatgan. Karimova (2019) maktabgacha ta'lim jarayonida interfaol metodlardan foydalanishning afzalliklarini ko'rsatib, o'yin asosidagi pedagogika bolaning bilimlarni mustahkam va tezroq o'zlashtirishiga yordam berishini ta'kidlagan. UNESCO (2017) va OECD (2020) kabi xalqaro tashkilotlarning hisobotlarida esa maktabgacha va boshlang'ich ta'limda innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish global tendensiya sifatida qaralib, bu jarayonning ta'lim sifatini oshirishdagi roli keng yoritilgan.

Muhokama. Ilmiy manbalarda keltirilgan qarashlar va amaliy tajribalarni tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, maktabgacha va boshlang'ich ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash nafaqat ta'lim sifatini oshiradi, balki shaxsning har tomonlama rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Masalan, Montessori metodikasi asosida o'qitish bolalarda mustaqillikni, o'z-o'zini nazorat qilishni va ijodiy tafakkurni rivojlantiradi. Piaget nazariyasi asosida ta'lim jarayonini tashkil etish esa bolaning yoshiga mos kognitiv

jarayonlarni inobatga olishni taqozo etadi va bu orqali o'quvchi bilimni o'z tajribasi orqali o'zlashtiradi. Papert konsepsiyasi asosida esa kompyuter texnologiyalari bolalarning bilim olish jarayonida vositachi sifatida ishlaydi va ularni dasturlash, algoritmik fikrlash kabi zamonaviy ko'nikmalarga ega bo'lishiga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, interfaol metodlarning joriy etilishi ham ta'lim jarayonini sezilarli darajada jonlantiradi. Guruhli ishlash, muammoli vaziyatlarni hal qilish, o'yinli yondashuvlar o'quvchilarni faollikka, erkin fikr bildirishga va hamkorlikda ishlashga o'rgatadi. Ayniqsa, o'yin asosidagi pedagogika bolaning qiziqishini oshiradi va uning bilimlarni tabiiy sharoitda egallashini ta'minlaydi. STEAM yondashuvi esa fanlararo integratsiyani kuchaytirib, bolalarda nafaqat nazariy bilim, balki amaliy ko'nikmalarni ham shakllantiradi. Bu esa boshlang'ich bosqichdanoq o'quvchilarning kelajakda raqobatbardosh shaxs bo'lib shakllanishiga asos yaratadi.

Natijalar. Tadqiqot va tahlillar shuni ko'rsatadiki, maktabgacha va boshlang'ich ta'lim tizimida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash quyidagi natijalarga olib keladi: birinchidan, ta'lim jarayonida o'quvchilarning mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va kommunikativ ko'nikmalari rivojlanadi. Ikkinchidan, AKT vositalaridan foydalanish o'quvchilarni raqamli savodxonlikka tayyorlab, ularni tezkor ma'lumot izlash va qayta ishlashga o'rgatadi. Uchinchidan, o'yin asosidagi ta'lim o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan motivatsiyasini kuchaytiradi va bilimlarni yanada mustahkam o'zlashtirishga imkon yaratadi. To'rtinchidan, STEAM asosidagi yondashuv bolalarda fanlararo bog'liqlikni anglash, amaliy faoliyatga tayyorlanish va kreativ muammolarni yechish qobiliyatini rivojlantiradi.

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash maktabgacha va boshlang'ich ta'lim jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Shu bois ta'lim tizimida innovatsion metodlarni keng joriy etish, xalqaro tajribalarni milliy an'analar bilan uyg'unlashtirish va o'qituvchilarni yangi yondashuvlardan samarali foydalanishga tayyorlash bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Piaget, J. (2003). *The Psychology of Intelligence*. London: Routledge.
2. Montessori, M. (2013). *The Montessori Method*. New York: Transaction Publishers.
3. Papert, S. (1993). *Mindstorms: Children, Computers, and Powerful Ideas*. New York: Basic Books.
4. Hasanov, B. B. (2021). Boshlang'ich ta'limda innovatsion metodlardan foydalanishning samaradorligi. *O'zbekiston ta'limi jurnali*, 5(2), 14–20.
5. Karimova, D. R. (2019). Maktabgacha ta'limda interfaol metodlarni qo'llash texnologiyalari. *Pedagogika va psixologiya*, 11(3), 75–82.
6. UNESCO. (2017). *Early Childhood Education: Global Report on Innovative Pedagogies*. Paris: UNESCO Publishing.
7. OECD. (2020). *Innovating Education and Educating for Innovation: The Power of Digital Technologies and Skills*. Paris: OECD Publishing.